

אנונון שנוש: הקיפוד

מכל חברי לכיתה אני זוכר את יודה. בדהוי ובמקוטע זכורים לי רבים אחרים, כגון א-ריה ו-ארוז וקפי-צה ובורובסקי ומרסה ומשיח. זכורות לי, כמובן, גם כמה בנות, אבל זה בכלל משהו אחר. את יודה אני זוכר כמו היה הצל שלי, המהלך צמוד לצדי, בין לרצוני בין שלא לרצוני; בעלייתו ובנפילתו הוא זכור לי, בימים שהיה הקרוב בדידי ובימים שרחקנו ממנו והדרנו עצמנו מחברתו.

בתמונות ראשונות של הכיתה-עם המחנך בן-חורין באמצע, משקפיו מחליקים אל קצה חטמו המחורר-מצאתי את יודה על-נקלה; הוא היחיד המסומן בחץ, ובשולי התמונה, בקצה החץ, כתוב "יודה" בכתב-יד ילדתי. גם בתמונת הגמר של ביה"ס העממי מצאתיו בלי קושי; שני קווים מצטלבים בה על פניו, בדיו שחורה.

שנים רבות אינך רואה בן-אדם ולפתע אתה פוגשו באקראי, פעם ופעמיים, בסמיכות-זמנים מופלאה. חזרתי הביתה מן הפגישה עם יודה, ועל אף עייפותי הרבה טיפסתי והורדתי אלבומים ישנים, מגושמים, קמוטי ניירות-ביניים ודבוקי דפים שחורים. הסרתי שכבת אבק מתחריטי-נחושת שעל-פניהם (יהודי מהלך אחר המחרשה, הרצל הדור-זקן) והתחלתי מרדף אחד יודה. הנה כך מצאתיו שוב ושוב, מתבלט בתמונות כמו בכיתה; ברנש שאינך יכול להתעלם ממנו. עיניו הבורקות, חיזך המנצח הנצחי שדוק עצב יהודי בפינותיו וזקיפותו השופעת בטחון עוררו בי גלי זכרונות. בקצות אצבעותי דיגדגה תחושת שערך הסמיך המתולתל. ("הילד הכי מטולטל בכיתה", כתבה לו פעם בת-שבע בספר-הזכרונות, לקנאת רבים מאתנו. אני התנחמתי בשגי-אות-הפתיב שלה; שלא תחשוב את עצמה).

התנפלנו זה על זה בטפיחות ובקריאות נרגשות ובשאלות שנורו בצרורות עוד בטרם תהיה שהות לענות על ראשון ראשון. נסתבכו קטעי זכרונות בקרעי דיווחים על עשרים-שלושים שנה שלא נפגשנו, ובפרידתנו צמאנו יותר משרוינו. מי היה מאמין שכך נתרחק ושניפגש שוב באורח מקרי כל-כך. שכחתי לו את יהירותו ובטחונות-העצמי המופרז, שגבלו עם זילזול בזולת, וזכרתי לו חסד-נעורים; חסד-ילדות, ליתר דיוק.

למעלה משתי עשרות-שנים לא ראיתיו, אך הרביתי לחשוב עליו. הסערות העזות שטילטלנו בארץ הזאת הזכירו לי אותו משום-מה לעתים מזומנות. בלילות-שמירה ארוכים במלחמות, בין הבזק קאטיושה להבזק "בלתי-מזוהה", הייתי רואה לפני את דמותו ותמה מה מעשיו-הוא-במלחמה; תוהה אם החזק חזק יותר במלחמה. פעמים היתה עולה לפני דמות גבר שהוא המשכו של אותו ילד יפה-עיניים חביב ומסכן ואהוד על הכל; ופעמים היה מצטייר לנגדי גברתן שצמח מן הנער שנקרא בפינו יודה קיפוד. בעודנו נערים נפרדו הדרכים. את יודה הבוגר לא ראו עיני עד לאותה פגישה בפונדק-דרכים, על וימפי וקוקה-קולה.

*

כשניסיתי לספר לבני-ביתי על יודה נמצאה לשוני עוקפת פרשיות הרבה, משל אני אשם במה שקרה לו, או אם תרצו—משל מה שקרה לו קרה לכולנו. קפץ סיפורי ובא עד לאותו פונדק, בין צרעה ואשתאול. תיארתי אותו גבר קצר-קומה ומתחיל להקרית, שעט עלי נמרץ ופעלתן, כולו שרירים, מעך תחילה את כתפי ואחר את כף-ידי (עד כאב), שיפשף את שתי אזני בין כפות-ידיו כמו היינו ילדים בהפסקה הגדולה ליד הפלאפל, וצהל לקראתי צהלה גדולה, קולנית מאד, שהסבה אלינו את כל המבטים. (הקול קול יעקב, היה אומר על הטנור שלו המורה בן-חורין, יודע שיודעים אנו המשכו של פסוק). אך משבאתי לספר על מעשיו כיום התברר לי שלא הבנתי מה הם בדיוק. "מטפל בווי-איי-פיו" אמר, כלומר, באח"ם. אם כמארח הוא מלווה אותם או כמסביר או כשומר-ראש או כמי-יודע-מה—לא שאלתי. חזקה עליו על יודה שאם היה נהג של אותם אח"ם היה מתבטא "אני מטפל בהם". וברגע שאמר "מערכת הבטחון" הפניתי שאלותי לכיוון אחר, כהודי הסוטה מפני פרה, גוהר שלא למשכו בלשונו.

מן-הוון-להון, אם לנקוט את לשונו של יודה, משך הלה וסיפר לי ש"שרים כמו זבובים" עברו תחת ידו וכן גם כמה נשיאים וראשי-ממשלה, "לשם שינוי". ולחשוב לרגע שהעולם מתנהל בידי האנשים האלה!—זרק מחשבה פילוסופית, עינה שפתיו ושטף את פיו בגמיעה ארוכה, ישר מן הבקבוק. תוך כדי גמיעה סקר ואמד בעיניו את דמותה של המלצרית הצעירה. (יכולת-הפשטה נדירה לגבי גילו—כתב פעם בן-חורין בתעודה שלו; ואנחנו שברנו את הראש להבין). "רובם אינם מבינים ולא-כלום בצבא ובנשק", המשיך בשלו, "ואינם מתעניינים כלל במראה-עיניהם; כאילו בכל יום מזדמן להם לראות צבא כזה, ובלווית אחד כמוני". צחק צחוק קצר, אורב לתגובתי, והמשיך: "טוב, מה אתה רוצה! בארצותיהם הם עוסקים בסעד ובכלכלה ובחינוך ובמסחר—בעניינים צמחוניים כאלה; אז אצלי הם מתחילים להתעניין ולפקוח עיניים רק כשאני מביא אותם לח". אתה צריך לראות איך הם מתעוררים לחיים. רק לא לשלוח ידיים, אני אומר להם תמיד, 'במערכת הבטחון שלנו הכל טעון, ומגע בלתי-זהיר עלול לעלות ביוקר'. זאת בדיחה שהולכת תמיד; ובזכות כמה בדיחות נוספות, בדיחות-יצוא, הם מוכנים לרוץ אחר כך שעות ארוכות בחום, אף-על-פי שבאו לארץ לראות דברים אחרים ואין להם הרבה ענין בצה"ל. אבל אנחנו, חביבי, אנחנו מראים להם מה שאנחנו רוצים שיראו, סיכם יודה בקריצה רבת-משמעות וטפח לי טפיחה אדירה על כתפי המזדקנת.

*

הפה בכתפי, ואני הרגשתי את הכאב בערפי. הנעתי ראשי ימינה ושמאלה פעם ופעמיים לראות אם עודו סובב על צירו. כמו אז, בכיתה. בשיעור התנ"ך. יודה כתב את שמו תמיד יודה, וכל נסיונות המורים לשכנעו להוסיף ה"א בין יו"ד לוי' עלו בתוהו. קווים אדומים נמרצים של מורים נרגזים והסברים רכים של מורות חייכניות התנפצו על

עקשנותו. "קוראים לי יודה!" וכשאחד הילדים שלא הכירו מקרוב היה קורא לו יהודה היתה התגובה קצרה ומאיימת: "יהודה אביך! אני-יודה". והנה, לפתע, בשעה שאנחנו לומדים את ברכת-יעקב, עובר אותו גל הזדהות עם יהודה, וכשהמורה קורא בהטעמה "יהודה, אתה יודוך אחיך, ידך בעורף אויביך" שולח יודה, היושב על הספסל מאחורי, את ידו ואוחז בערפי אחיזה איומה, מכאיבה. אני פוער את פי וחונק זעקה בגרוני. אבל זה מספיק. "ה-חוצה!!!" צועק המורה מתוך דפי התנ"ך "חכמות בחוץ תרונה". ואני יוצא בהול-ומבוהל; רק שלא ישלח בעקבותי את יודה. מאותו יום והלאה היה יודה מתנפל עלי בכל הזדמנות, גוהם "י-דך בעורף אויביך!" ונהנה מזעקותי ומעוויות-הכאב שלי; אני שהייתי (וגשארתי) שכנו, שהייתי (ולא נשארתי) ידידו.

ידידו הייתי. אחד מידידיו הרבים. כשהגיע אלינו לבית-הספר זכה לאתדה כללית; חלקה בזכות אישיותו, חלקה מתוך השתתפות כנה בצרותיו. ילד חביב ומוכשר ומסכן. אמו נרצחה בעודו פעוט, בדרכה אל השכונה הערבית בה גרה המשפחה, דרך שעברה בתוך פרדס זנוח שנמכר לבנייה. אחותו הגדולה שהיתה עם האם ניצלה בנס; ניצלה ולא ניצלה-דעתה נטרפה עליה ורוב שנותיה היא מאושפזת. "מאושפזת" היינו מלחשים בבית-הספר, וצליל המלה היה מעביר בנו צמרמורת. ולמרבה הצרה הוסיף יודה לגור עם אביו באותה שכונה ערבית שפתיה זולים, על גבול תל-אביב ויפו. תמיד היה יודה מוכן לעזור. לכל אחד. ובלי לצפות לשכר. ודווקא מי שאינו מצפה לשכר, שכרו מובטח; במקרים הרבה, רק בעולם הבא; במקרה שלנו, גם בעולם הזה. מתחרים היינו בינינו מי ילווה אותו לביתו, בימים של חרדה ובשעות של חשיכה. שנים-שלושה היינו יוצאים ללוותו, שהרי צריכים היינו לחזור באותה דרך. היינו צועדים בקצב ושורקים, להבריח את החשיכה ואת הפחדים. אבל מעולם לא היה יודה צריך לבקש ליווי. ולא אמר מעולם אחד לחברו: אתה תלך עמו, לא אני.

•

אביו של יודה היה סופר. אך לא מן הסופרים הללו הבוראים דברים בהבל דמיונם ומשחקים עם קוראיהם מחבואים היה אבא-של-יודה; לא ממשל-משלים ומחבר אליגוריות ומגנב בדויות היה אלא סופר סת"ם. לא ראיתי כותב ספרי-תורה אך ראה ראיתי כותב תפילין ומזוזות. פעמים היה כותב גם מגילות-קלף של חולין לקיבוצים (קדושה הם מחפשים-נאום אבא-של-יודה-ימצאו, ימצאו). עומד הייתי מאחוריו בדומיית-קודש, נהנה מן האותיות הנאות שיצאו מתחת ידו, כולן תואמות, שחורות ונוצצות כעדר עזים עולות מן הרחצה. אוהב הייתי אותיות שי"ן שהיה מקשט בכתר משולש ואותיות שנפתחו ונתמתחו ונתרחבו תחת ידו למלא את השורה. בקמטי פניו ובתלמי ערפו העמוקים היתה מנצנצת זיעה ולשונו היתה מפרכסת, נשוכה בין שיניו.

במלאכתו זו היה מתנאץ בפנינו, חברים של בנו-יחידו. לא כן במלאכתו השניה. והיה מתנצל בעברית משכילית שרק משום שפחת הדור ונתמעטו משחרים לפתחם של

סופרים נאלץ הוא לפרנסתו לשלוח ידו גם בכריכת-ספרים. תחילה הצטמצם בכריכת ספרי-קודש בלבד, אך כיון שראה שממחזורי-תפילה וגמרות שנתבלו לא תבוא ישועה, פנה וקיבל לכריכה הכל בכל מכל כל. היינו מוצאים אצלו ערימות ספרים מספריות-השאלה, מהוצאות "אמנות" ושטיבל ובנות-דורן, והיינו רובצים בפנינות הבית ובולעים אותם, בחינת מים גנובים ימתקו. את כל "זכרונות לבית דוד" קראתי בביתו של יודה. את "הקנאים הצעירים" קראתי שם, בפנינת ספה בלויה, שלש-ארבע פעמים. הספר היה חוזר שוב ושוב לבית הכורך, כל-כך היה מתמשמש בידי קוראיו הצעירים, שראו עצמם קנאים של בית-שלישי.

אביו של יודה, יהודי של גלות וגווילים, לא היה מרבה לצאת מביתו. לא כן הבן. דרכם של צעירים, כל-שפן צברים, לבלות רוב עתותיהם בחוץ. "אשרי יושבי ביתך" שהיה האב חוזר ומטיף לבנו נפל כזרע על צחיח-סלע. וכל יציאה של יודה יציאה שסכנה בצדה, פעם יותר ופעם פחות. נענה אפוא האב ופתח צרורו ומנה שילינגים הרבה לכפו של הבן, שיילך הקטן לחזק שריריו ולאמן ידיו להגן על עצמו. הרבה הפצרות קדמו לזה. בלב-ולב הסכים לזאת האב, שפרק תהלים נחשב בעיניו יותר מק"ן פרקי ג'יו-ג'יצו. מתלבט היה ומתחבט בינו לבין עצמו עד שבאה אליו אשתו בחלום-לילה והסירה ספק מלבו. אמרה לו: מי שחייו בין ישמעאלים חייב לאמן ידו למלחמה.

*

יודה הלך מחיל אל חיל. כוחות גוף ונפש וכל שעה של פנאי היה מקדיש לאימונים, תחילה במכבי ובבית"ר, אחר-כך במכונים לג'יו-ג'יצו ולפיתוח הגוף, שבעת ההיא מעטים היו ויקרים ורחוקים. כה רחוקים היו מביתו עד שההליכה או הרכיבה על אופניים (שאלות) היא כשלעצמה היתה מחזקת את גופו הגוף. כך הלך יודה והתרחק מאתנו, התרחקות שתחילתה חוסר פנאי והמשכה זילזול במשחקי-ילדות "צמחוניים" שלנו וסופה התנשאות והתעללות.

תחילה היינו סקרנים לראות את התרגילים שלמד יודה. אך מתוך שלא היה יכול להפגין את תרגיליו "על-יבש" היה כל אחד חרד שמא יפול בגורלו לשמש יריב-להדגמה. וככל שגבר פחדנו כך גדלה עריצותו של יודה. משהתערבה בדבר אחות בית-הספר, שידיה מלאו עבודה, חדל בחורנו מהדגמותיו. מכאן והלאה היה רק "עושה שרירים" ומרמז לנו ביהירות מה הוא עלול לעולל, עד שדבק בו הכינוי "השוויצר". אך לא איש כיודה יסתפק בדיבורים.

איני יודע באיזה "מכון" למד יודה לתפוס צרעות. ואיני יודע מי לימד אותו להבחין בין צרעה לבין דבור, שאינו אלא צרעה מזרחית. מכניס היה אותן צרעה-צרעה חיה בתוך קופסת-גפרורים מנוקבת, ובכל כים מכיסיו היית מוצא קופסה. בזהירות היה פותח ומוציא צרעה (או דבור). אינני זוכר איך היה מחזיק אותה, אם בכנפיה או בגופה, אך היטב אני זוכר את טעם העקיצות שהיה מעקיץ אותי, לאחר שגזר והצהיר: "היום עקיצה קטנה אחת. ואם תעשה הצגות, שתיים!" לולא כוח-הזרוע

שפיתח, מאחרי אותן צרעות, היינו יכולים לברוח או להתנגד, או להשיב לו מהלומות. אך זאת לדעת שהברנש חזק היה וזריו ומאומן מכולנו אפילו במכות קונבנציונליות; שלא לדבר על ג'וי וצרעות. ויפוח שהתנהל בפיתה שלנו, אם גופו של יודה מחוסן בפני עקיצות או שהוא יודע להימנע מהן, נסתיים בתיקו. לא גער כיודה יגלה סודותיו.

כך היה יודה מתעלל בחבריו ומרחיקם מעל פניו. ידענו שאם נתלכד נוכל לעמוד נגדו ולהכותו מכה אחת אפיים, אך הוא דאג לכך שלא יקרה הדבר. ובסתר-לבנו גם לא רצינו ברעתו. ידענו שלולא עבר עליו מה שעבר, ולולא היה עליו לעבור יום-יום במקומות שעליו לעבור בהם, לא היה מתעמר בנו כל-כך.

ניתנה האמת להיאמר: תחילה היו הצרעות משמשות לו ליודה להתגוננות מפני גדולים ותזקים ותוקפנים ממנו. ברבות הימים החל ליהנות מעצם הרעדה שהיתה תוקפת את הילדים מפני נשקו המעופף. מכאן ועד לתיאוריה שהוא חייב להזין את צרעותיו בדמנו ולהוציאן מן הקופסה לפעילות יומית לא ארכה הדרך. מעתה היו לנו כל הסיבות שבעולם להתרחק ממנו, וכך עשינו. התרחקותנו עוררה את יצרי תוקפנותו, ותוקפנותו הגבירה את ההתרחקות. ממעגל זה לא היה מוצא. כך נהפך יודה האהוד והחביב ליודה הבודד. בדרך-בדד היה שב אל ביתו. אם הוא גיבור כזה, אין הוא זקוק לליווי שלנו. יושיעוהו צרעותיו ודבוריו. ואגרופיו.

באה תספורת חדשה שלו והוציאה לו שם של "קיפוד". התפשט הכינוי והחלו הכל לקרוא לו כך: גועזים שבנו, אפילו בפניו. התבייש יודה לחזור אל המספרה הקואר-פרטיבית (ליד כיכר-המושבות) ולומר לספר: "תקן מה שעשית, איני רוצה להיות קיפוד". הלך אצל ספר אחר, ברחוב הגדוד העברי, שהיה מבלה עתותיו בתחריטים מעשה-אמן, התישב על הכיסא האחד, עצם עיניו וציוה בקול עמוק: "קרחת". נשף הספר על תחריט הכותל המערבי שהיה בידו ופיזר נסורת דקה, שהיתה מפוזת בקרן-אור-שמש שחתכה את המספרה באלכסון, הסתכל בנער ואמר: "אולי תחזור בעוד רבע שעה?" אפשר רצה להמשיך בגילוף, שהיה לבו משוך אחרי אמנותו, ואפשר רצה שיהרהר הנער שנית במעשיו. ענה יודה ואמר: "לא! עכשיו". בטל הספר את התער והחל משחזו ברצועה, משחזו ונותן מבט שואל במראָה. לא חזר בו יודה מהחלטתו, ולא יצא משם עד שהיה קרח כיוול ברינר.

לרצוננו או שלא לרצוננו שמענו את הספריו הרברבניים שמתאבק הראוי לשמו חייב להיות קירח, שלא לתת מאחז-שער ליריביו. ובהזדמנות זאת הוסיף יודה והראה לנו שפופרת של שמן-משחה שקנה אצל אותו ספר למשוח בו את שרירי זרועותיו, אף הפציר בנו לגשת אחד-אחד ולחוש את שריריו: "תלחץ תזק. חזק! מה אתה מפחד מה?" כיון שדבק כינוי בנער שוב אינו זז ממקומו. הוספנו לקרוא ליודה קיפוד, ומעתה היה חיוך מרושע מתלווה לכינוי. נקמנים שבנו היו קוראים לו כך בקהל, באוטובוס מלא למשל, וממקדים עשרות מבטים בקרחת המסמיקה.

הייתי אחד האחרונים שנשארו קרובים לו. האמנתי שיחלוף השפרון והוא ישוב להיות אותו יודה קטן וחביב שאהבתי. פעם הלכנו יחד ברחוב העליה, בואכה כיכר-המושבות. הימים ימי המאורעות, וביתו של יודה בלב הספנה. אותם ימים היה מרבה לבוא לביתי לקרוא בעתונים את ידיעות-הדמים ולגזור תמונות של אישים, שהחל לאסוף באלבום מעשה-ידי. נער מוכר-עתונים רץ מולנו והכריז בקולי-קולות: "אנחנו חזקים מאד מאד! הרבה ערבים נהרגו בירושלים". יודה הוציא כסף מכיסו וקנה עתון. להפתעתי לא קרא כלל בעתון, אלא קיפל אותו ותחבו והיה מהלך לצדי ומקלל—ערבית ורוסית ועברית-צפרית ועברית-מקראית, תבליל עסיסי טעון-זעם. את הערבים היה מקלל; מדוע לא יתנו לחיות. נתתי לזעם העצור לפרוץ, גוהר שלא לעורר בו בנער פצעים ישנים. משפילה קללותיו משך אותי בזרועי לפתחו של בית והראה לי בסתר מה שהוא נושא בכיסו: אגרופן עשוי עופרת עם ארבע בליטות, אחת לכל אצבע. מה שאפשר לעשות באגרופן זה הדגים יודה על הקיר של אותה כניסה, וכך הוציא שארית זעמו ומרצו.

אם לא היה זה טיולנו המשותף האחרון, אחד האחרונים ודאי שהיה.

•

נתארכו הדברים, שהעבר כמוהו כסריג ישן, שאם אתה מתחיל לפרום בו הוא מוסיף ומתפרם מאליו. ואין אדם בא לידי פרימה של סריג משומש, אלא אם כן חוטים לסריגה חדשה הוא מבקש, שבחורף העתיד לבוא תחמם אותו ואת צאצאיו. רציתי לספר על שתי פגישות אחרונות שלי עם יודה. פגישה אחת הזכרתי ונגרפתי אחר הזכרונות. על השניה עדיין לא סיפרתי.

ראשיתה של פגישה שניה נעוצה בסופה של הראשונה. יודה הבטיח לי ש"יעמיס" פעם את האשה ואת הילדים ויבוא לבקרני בקיבוץ. מחצית הבטחתו קיים. חדשים אחרי הרעש בא. בלי האשה ובלי הילדים. מן ההרים הקרים ירד אלינו והגיע, מאופק ועייף, זקנו מגודל ועיניו נפוחות ואדומות. שתה ואכל כחיה. במקלחת רוקן דוד מלא של מים חמים. כשוב אליו כוחותיו, פתח וסיפר. מחציתו של לילה סיפר. וסיפוריו עשויים חמרים שעתוני התקופה מלאים אותם עד אפס מקום. הואיל ויכולים אתם ללכת אל העתונים, לא אלאה אתכם בסיפוריו. עבר עליו מה שעבר על רבים אחרים. שום דבר מיוחד. אך לשמוע כל זאת מפי יודה, השקוע בכורסה מזלי מפוכח משכרון-הכוח, בשבילי היה משהו מיוחד בדבר. ועכשיו שאתם מכירים קצת את יודה, ודאי תרדו לסוף דעתי.

למחרת עמלתי קשה להעיר אותו משנתו. בשמונה היה עליו לזוז כדי לחזור בזמן אל תל-השמש, הצופה פני דמשק. אכלנו ארוחת-בוקר חפוזה, משוחחים בין זית לזית על זוטות היום, עוקפים את הנושאים של אמש, מהרהרים בשלשומים רחוקים. בשמונה בדיוק הגענו למכונת. "החדשות", אמר יודה כעקוץ-צרעה והכה בכפתור. "שר-הבטחון אמר", דיקלם הקריין בפאתוס שיגרתו, "כי מעולם לא היינו חזקים כמו עכשיו". זרם קללות פרץ מפיו של יודה, עשיר ומגוון ומסוער מכל ששמעתי מפיו אי-

פעם, בימי ילדות ונעורים. ניפר בו שהתפתח מאז, ששמע וספג הרבה. מכל-מקום, מבטאו הערבי השתפר מאד.

חיבה ישנה שהיתה בי אל יודה חזרה ונעורה. הגה שב להיות כמו שהיה ביסודו, כאשר הפרתיו לראשונה, באותה תקופה עתיקה. "אתה זוכר", פתח יודה ואמר, ידו על המתנע, "את מוכר-העתונים מכיכר-המושבות, שהיה צועק — —"

"— אנחנו חזקים מאד-מאד!" שמעתי עצמי מצרף את קולי לקולו של יהודה.

פרצנו שנינו בצחוק שהיטב ניכרה בו המבוכה הפנה, שמחה ועצבות מתרוצצים בקרבה. המכונית ניתרה ודהרה לדרכה.

"עוד ייצא ממנו בן-אדם", הייתי מהרהר ביני לביני בעוד המכונית הפכה קטנה והולכת, הולכת ונעלמת מעיני. מבלי משים נתמלטה מתוכי אנחה כבדה. יצאה, והוקל לי.

מעין-ברוך, דצמבר 1973